

HÂKİMLİK & HMGS SINAVI için

İCRA VE İFLAS HUKUKU

DERS NOTU

ERHAN GÜNEŞ

İMTİYAZ YAYINLARI

İmtiyaz HÂKİMLİK & HMGS Ders Notu
İCRA VE İFLAS HUKUKU

Erhan GÜNEŞ

4. Baskı: Ocak 2026
1 - 3. Baskı: Temsil Kitap

ISBN: 978-625-96273-9-7

© Bu kitabın her türlü yayın hakkı "İMTİYAZ YAYINLARI'na" aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Yayın Yönetmeni: METİN KAYA

Sayfa Tasarımı:
Sanem Hande Bayramoğlu Genç

Kapak Tasarımı:
Can Turan

MATBAA İLETİŞİM: **ARCS Matbaacılık**

Zübeyde Hanım Mahallesi
Aslanbey Caddesi Tuna Han
No: 101/2D İskitler/Ankara
Matbaa Sertifika No: 49427

İÇİNDEKİLER

CEBRÎ İCRA HUKUKU GENEL BİLGİLER	2
CEBRÎ İCRA ÇEŞİTLERİ	3
İCRA HUKUKU.....	4
GENEL HÜKÜMLER	4
İCRA ORGANLARI.....	4
ASIL İCRA ORGANLARI	4
YARDIMCI İCRA ORGANLARI	15
ŞİKÂyet	16
İCRA HARÇ VE GİDERLERİ.....	24
İCRA HUKUKUNDA İŞLEMLER.....	29
TATİL VE TALİK (ERTELEME) HALLERİ	30
İCRA TAKİBİNİN TARAFLARI.....	33
TAKİP ARKADAŞLIĞI.....	36
İLÂMSIZ İCRA.....	38
GENEL HACİZ YOLU İLE TAKİP	39
TAKİP TALEBİ	42
ÖDEME EMRİ VE KESİNLEŞMESİ.....	44
ÖDEME EMRİNE İTİRAZ	46
ÖDEME EMRİNE İTİRAZIN HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ (TAKİBİN KESİNLEŞTİRİLMESİ)	52
İTİRAZIN İPTALİ DAVASI	52
İTİRAZIN KALDIRILMASI	54
İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI	55
İTİRAZIN GEÇİCİ KALDIRILMASI VE BORÇTAN KURTULMA DAVASI	56
BORÇTAN KURTULMA DAVASI	58
MENFİ TESPİT DAVASI.....	59
İSTİRDAT (İADE) DAVASI.....	61
İCRA TAKİBİNİN İPTALİ VE TALİKİ (ERTELENMESİ)	62
MAL BEYANI	64

HACİZ	66
HACZE İŞTİRAK	76
HACİZDE İSTİHKAK DAVALARI	79
BORCUN TAKSİTLE ÖDENMESİ	81
PARAYA ÇEVİRME (SATIŞ)	82
İHALENİN FESHİ	87
PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI.....	89
BORÇ ÖDEMEDEN ACİZ BELGESİ	91
KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ HACİZ YOLU İLE TAKİP	93
ABONELİK SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN PARA ALACAKLARI HAKKINDA	
HACİZ YOLUYLA İLAMSIZ TAKİP	99
KİRALANAN TAŞINMAZLARIN İLAMSIZ İCRA YOLUYLA TAHLİYESİ.....	102
KİRA BEDELİNİN ÖDENMEMESİ SEBEBİYLE İLAMSIZ TAHLİYE	102
KİRA SÜRESİNİN BİTMESİNE DAYALI İLAMSIZ TAHLİYE	105
İLAMLİ İCRA.....	108
KONULARINA GÖRE İLAMLARIN İCRASI	116
REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE TAKİP	120
REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLLARI	121
İHTİYATİ HACİZ.....	128
İFLAS HUKUKU.....	133
GENEL ÖZELLİKLERİ.....	133
İFLAS ORGANLARI.....	134
İFLASA TABİ OLAN KİŞİLER	136
İFLAS SEBEPLERİ	140
İFLASTA YETKİ.....	141
İFLAS YOLLARI	144
TAKİPLİ İFLAS.....	144
GENEL (ADİ) İFLAS YOLU	144
ÖZEL İFLAS YOLLARI	150
KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ İFLAS YOLU	150
DOĞRUDAN DOĞRUYA (TAKİPSİZ) İFLAS YOLU	153
İFLASIN HUKUKİ SONUÇLARI.....	157
İFLASIN MÜFLİS BAKIMINDAN DOĞURDUĞU HUKUKİ SONUÇLAR.....	158
İFLASIN ALACAKLILAR BAKIMINDAN DOĞURDUĞU HUKUKİ SONUÇLAR	164
ADİ ALACAKLARIN VE REHİNLİ ALACAKLARIN SIRASI.....	169

ADİ TASFİYENİN İLANI.....	174
BİRİNCİ ALACAKLILAR TOPLANTISI	175
İFLAS İDARESİ	176
İFLASTA İSTİHKAK DAVALARI.....	178
İKİNCİ ALACAKLILAR TOPLANTISI	183
MASA MALLARININ SATIŞI	185
PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI.....	185
İFLASTA BORÇ ÖDEMEDEN ACİZ BELGESİ	187
İFLASIN KAPANMASI.....	189
İFLASIN KALDIRILMASI.....	189
İFLAS KARARININ KAMU HUKUKU BAKIMINDAN SONUÇLARI	191
TASARRUFUN İPTALİ DAVASI.....	196
İPTALE TÂBİ TASARRUFLAR	197
KONKORDATO.....	202
KONKORDATO ÇEŞİTLERİ.....	202
İFLAS DIŞI KONKORDATO (ADİ KONKORDATO).....	202
İFLAS İÇİ (İFLASTAN SONRA) KONKORDATO	211
SERMAYE ŞİRKETLERİ VE KOOPERATİFLERİN UZLAŞMA YOLUYLA YENİDEN YAPILANDIRILMASI	214
KAYNAKÇA.....	215

İCRA VE İFLÂS HUKUKU

Erhan GÜNEŞ

BÖLÜM 1

CEBRİ İCRA HUKUKU GENEL BİLGİLER

CEBRİ İCRA HUKUKU GENEL BİLGİLER

İHKAKI HAK YASAKTIR

Özel hukuk ilişkilerinden doğan borçların ifa edilmemesi halinde ihkakı hak (kendiliğinden hak almak) yasaktır.¹ Borçların devlet gücü yardımı ile yerine getirilmesini istemek esastır. Özel hukuk ilişkilerinden doğan uyuşmazlıkların çözüm yeri adli yargı mahkemeleridir, buna göre mahkemeye başvuran ve lehine karar alan taraf bakımından da ihkakı hak yasağı devam eder. Zira mahkeme kararını yerine getirmeyen tarafa karşı da davacının zor kullanma yetkisi yoktur. Mahkeme kararının yerine getirilmesi için de devletin ilgili organlarının himayesine başvurulmalıdır.

İşte alacaklının devlet gücü yardımıyla alacağına nasıl kavuşacağıının (ve elbette karşı tarafın da kendini savunabilmesi için gerekli olan) yol, yöntem ve kurallarını düzenleyen hukuk dalına icra ve iflâs hukuku (cebrî icra, takip hukuku) denir.

ALACAK-BORÇ, ALACAKLI BORÇLU KAVRAMLARI DAHA GENİŞ ANLAMDA KULLANILIR

Cebrî icra hukukunda alacak-borç, alacaklı-borçlu kavramları borçlar hukukunda kullanılan anlamından daha geniş anlamda kullanılır. Talebin konusu ne olursa olsun genellikle “alacak” olarak ifade edilir, karşı taraf içinse “borç” olarak adlandırılır. Takibin tarafları da “alacaklı” ve “borçlu” olarak adlandırılır. Borçlar hukukuna göre daha geniş anlamda kullanılır derken kastedilense örneğin aynı haklar alanındaki yükümlülükler dahi, icra hukukunda borç; bu yükümlülükleri yerine getirmesi gereken kişiler de icra hukukunda borçlu olarak tanımlanabilmektedir. Bir davada davacı-davalı olan taraflar da ilamın icrası söz konusu olduğunda alacaklı-borçlu adını alırlar.

MALVARLIĞI İLE SORUMLULUK İLKESİ

Kural olarak cebri icra tedbirleri borçlunun malvarlığına karşı uygulanır. Borçlunun bedeni (şahsı) üzerinde cebri icra tedbiri uygulanamaz. Borç ifa edilmediği için borçlunun hapsi modern hukuk düzeninde terk edilmiştir.² Bununla birlikte mahkemenin nafaka kararını yerine getirmeyen borçlunun alacaklının şikâyeti üzerine üç aya kadar tazyik hapsi, mal beyanında bulunmasını sağlamak için hapisle tazyik edilmesi, gerçeğe aykırı mal beyanına hapis cezası öngörülmesi gibi ikinci derecede başvuru istisna haller de mevcuttur.

¹ TCK m.144/1-b, m.150/1, m.159. İstisna olarak, devlet gücünün zamanında yetismeyeceği belli son derece sınırlı hallerde ihkakı hak mümkün olabilmektedir. TMK m.753, 981 ve TBK m.64.

² Anayasa m.17, 38/8.

CEBRÎ İCRA ÇEŞİTLERİ³

Maddi hukuktan (özel hukuk ilişkilerinden) doğan taleplerin ve hakların, zorla yerine getirilmesinin yol ve kurallarını düzenleyen hukuk alanı icra ve iflâs hukuku, yani cibrî icra olarak adlandırılır.

Cüz'î icra (bireysel icra) – icra hukuku

Borçlunun karşısında bir veya birkaç alacaklının alacaklarına kavuşabilmeleri için cibrî icra organları vasıtasıyla borçlunun yeteri kadar malvarlığının haczedilmesini, satılmasını ve elde edilen paranın alacaklıya ödenmesini (alacaklılara paylaştırılmasını) içeren icra türüdür. Elbette alacağın konusu sadece para olmak zorunda değildir, bir ilâmın hükmünün icrası da ilâm hükmünün gereğinin zorla yerine getirilmesi ile sağlanır.

Cüz'î icra yolları:

- İlâmlı icra (İİK m.24-41)
- İlâmsız icra (İİK m.42-144, m.167-170/b, m.269, m.272-276)
- Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip (İİK m.145-153)

DİKKAT:

Kamu hukukundan doğan alacaklar yani Devletin, il özel idaresinin ve belediyelerin vergi, resim, harç, para cezası vb. alacakları hakkında 2004 sayılı İİK değil 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Özel hukuktan doğan alacakları için ise 2004 sayılı İİK hükümleri uygulanır.

Külfî icra – iflâs hukuku

İflâs hukukunda, borçlunun karşısında bütün alacaklıları vardır ve borçlunun bütün malvarlığı cebri icranın konusunu oluşturur. İcra hukukunda özel hukuktan doğan bir borç ilişkisinde herhangi bir borçluya karşı takip başlatılabilirken iflâs hukukunda özel hukuk-kamu hukuku ayrımı kalkar ve bütün borçlarından dolayı iflâsa tabi olan belli kişilere (Ör: Tacirler) karşı 2004 sayılı İİK'da düzenlenen iflâs rejimi harekete geçirilebilir.⁴

3 Fikir vermesi bakımından 2022 yılı için bazı istatistiki veriler: Yıl içinde açılan genel olarak icra dosyası: 8 594 728, Yıl içinde açılan ilamsız takip dosyası: 7 420 671, Yıl içinde açılan ilamlı takip dosyası: 1 174 057, Yıl içinde açılan iflas dosyası: 458. Kaynak: https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/29032023141410adalet_ist-2022cal%C4%B1sma100kapakl%C4%B1.pdf

4 Cüz'î icra (icra hukuku) ve külfî icra (iflas hukuku) ile ilgili kapsamlı bir karşılaştırma iflas hukuku bölümünün girişinde tablolularak yapılmıştır.

İCRA HUKUKU

GENEL HÜKÜMLER

İCRA ORGANLARI

ASIL İCRA ORGANLARI Yalnızca icra işleri için kurulmuş organlar	YARDIMCI İCRA ORGANLARI Diğer görevlerinin yanında icra işlerine de bakan organlar
1. İcra Dairesi 2. İcra Daireleri Başkanlığı 3. İcra Mahkemesi 4. İstinaf (Bölge Adliye) Mahkemesinin icra ve iflas işleri ile görevlendirilmiş hukuk daireleri 5. Yargıtay'ın icra ve iflas işleri ile görevlendirilmiş hukuk daireleri	1. Genel Mahkemeler (Asliye Hukuk Mahkemesi ve Sulh Hukuk Mahkemesi) 2. Savcılar 3. Adalet Müfettişleri

ASIL İCRA ORGANLARI

İCRA DAİRESİ

İcra organları içerisinde her şeyin merkezinde yer alan tabiri caizse en önemli, birinci dereceden görevli organdır. Zira bütün icra takipleri ve iflâs takipleri icra dairesine yapılacak takip talebi ile başlatılır.

İcra daireleri, asliye mahkemesinin yargı çevresine bağlı olarak kurulur.⁵ Nüfus ve iş yoğunluğu da dikkate alınarak asliye mahkemelerinin yargı çevrelerine göre bir veya daha fazla icra dairesi kurulabilir.

İcra dairesinin başında **icra müdürü** vardır. Her icra dairesine Adalet Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde atanacak bir icra müdürü, yeteri kadar **icra müdür yardımcısı**, **icra kâtabi** ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek **mübaşir** ve **hizmetli** bulunur.

İcra müdürü, icra müdür yardımcısı veya icra katibinin herhangi bir nedenden dolayı yokluğu halinde görev ve yetkileri, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilecek yazı işleri müdürü veya zabıt kâtabi tarafından yerine getirilir.

İCRA DAİRELERİ BAŞKANLIĞI

2021 tarihli 7343sayılı K. değişikliği ile **icra başmüdürlüğü** kurulmuştur. İş yoğunluğunun veya personel sayısının fazla olduğu icra dairelerinde dairenin düzenli, uyumlu ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından icra müdür ve müdür yardımcıları arasından, icra müdürünün yetkilerini haiz bir icra başmüdürü görevlendirilebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, yönetmelikle düzenlenir.⁶

⁵ İİK, m.1.

⁶ "...Son yıllarda, ihtisaslaşmanın sağlanması ve takip işlemlerinin daha hızlı ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi amacıyla aynı mahalde birden fazla icra dairesi kurulması uygulaması yerine, o mahaldeki icra dairelerinin birleştirilerek tek icra dairesi modeline geçilmiştir. Birleştirilmiş icra dairesinde, iş bölümü esasına göre takip, haciz, satış ve paraların paylaşılması gibi bürolar oluşturularak icra hizmetleri tek bir icra dairesinde verilmektedir. Bu dairelerde tüm personel iş bölümü ayırımına göre birlikte görev yapmaktadır... Buna göre iş yoğunluğunun veya personel sayısının fazla olduğu icra dairelerinde dairenin

İcra daireleri başkanlığının kurulduğu yerlerde, icra dairelerinin gözetimi, denetimi ve idari işleri başkanlık tarafından yürütülür.

Başkanlıkta bir başkan ve yeteri kadar başkan yardımcısı bulunur. Başkan birinci sınıf olmuş, başkan yardımcısı ise birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hâkim ve Cumhuriyet savcıları arasından muvafakatleri alınarak Bakanlıkça atanır. Ayrıca başkanlıkta, yeteri kadar icra başmüdürü, icra müdürü, icra müdür yardımcısı, icra kâtabi ve memur Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilir.

İcra daireleri başkanı ve başkan yardımcıları hakkında, bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda çalışan hâkimlere ilişkin hükümleri uygulanır.

DİKKAT:

Başkanlık, icra dairelerinin gözetim ve denetimini yapar; idari işlerine bakar, mevzuatla verilen görevleri yerine getirir. **Başkanlığın yargısal bir yetkisi yoktur. Yargısal görevler hala icra mahkemelerinde olup, başkanlık sadece idari gözetim ve denetim yapacaktır.** Bu düzenlemeye ilişkin hüküm, iflas daireleri ve iflas dairelerinde çalışan görevliler hakkında da uygulanır.

İcra ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların incelenmesi icra mahkemesi hâkimi yahut kanun gereğince bu görev kendisine verilmiş olan hâkim tarafından yapılır. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü ile Adalet Bakanlığınca icra mahkemesinin birden fazla dairesi kurulabilir. Bu durumda icra mahkemesi daireleri numaralandırılır. İcra mahkemesinin birden fazla dairesi bulunan yerlerde iş dağılımı ve buna ilişkin esaslar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir. Her icra mahkemesi hâkimi, kendisine Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığınca dönüşümlü olarak bağlanan icra ve iflâs dairelerinin muamelelerine yönelik şikâyetleri ve itirazları inceler, icra daireleri başkanlığı kurulmayan yerlerde bu dairelerin gözetim ve denetimlerini yapar, idari işlerine bakar. İİK m.4.

DİKKAT:

Görüleceği üzere bir yerde bir veya birden fazla icra dairesi bulunması halinde, bu icra dairelerinin işlemlerinin denetimi ve şikâyet başvurularını hükme bağlamak üzere **her icra dairesi bir icra mahkemesine bağlanmıştır.** Başkanlık kurulan yerlerde icra dairelerinin gözetim, denetim ve idari işleri başkanlıkça yapılır. Bu da icra mahkemelerinin yükünü bir nebze hafifletir. Şikâyet ve itirazların incelenmesi gibi yargısal görevlerse elbette icra mahkemelerininindir.

İcra daireleri, yargısal bir işlem veya yargılama yapamaz ama tipik bir idari organ da değildir. İcra dairesinin icra hakiminin denetimi ve gözetimi altında olması icra dairesinin bağımsızlığını zedelemeyiz. İcra daireleri yürütme içinde yer alan idari bir organ değildir, hiyerarşik bir yapılanma içinde faaliyet sürdürmez. Kişilerin özel hukuka ilişkin, malvarlığı veya kişi varlığı alanında sonuç doğuran bazı işlemler yapar. İşlemleri konusunda ise idari yargı yolu değil, adli yargı alanında özel görevli bir mahkeme olan icra mahkemeleri devreye girer.⁷

düzenli, uyumlu ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından icra müdür ve müdür yardımcısı arasından, icra müdürünün yetkilerini haiz bir icra başmüdürü görevlendirilecektir.” 7343 s. K. Madde gerekçesi. 7 Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz, Hanağası; İcra ve İflas Hukuku, 2022, Yetki yayınları.

İCRA DAİRESİNİN (MÜDÜRLERİNİN) GÖREVLERİ

İcra takiplerinin merkezinde icra dairesi yer alır. Alacaklının alacağına kavuşması için takip talebini almak, borçluya ödeme emri tebliği, icra emri tebliği, ilamın zorla icra edilmesi, haciz yapılması, satış yapılması, paraların paylaşılması, aciz belgesi düzenlenmesi gibi işlemler icra müdürünün başlıca görevleridir.

“

NOT:

Sorularda “icra dairesi” veya onun yerine geçek şekilde “icra müdürü” ifadeleri kullanılabilir. İcra dairesinde bütün işlemleri icra müdürünün yapmaması ihtimali elbette vardır, bir çalışan veya kâtip de işlem yapmış olabilir, ancak kim yaparsa yapsın işlem o icra dairesinin işlemidir.

”

İcra müdürünün bazı işlemlerde takdir yetkisi yoktur. Usulüne uygun takip talebini alıp, borçluya ödeme emri tebliği etmesi gibi. Ancak istisna hallerde takdir yetkisi de vardır, bir malın haczedilip haczedilmeyeceğini takdir etmek (İİK m.82-83) gibi.

İcra dairesinin bir işlemi yapmadan önce kimi istisnalar hariç olmak üzere⁸ icra daireleri başkanlığına veya icra mahkemesine danışmadan işlem yapar. İcra dairesi görevini yaparken kanuna aykırı hareket ederse ilgililerin icra mahkemesine şikâyet imkânı mevcuttur.

İcra dairesinin yapacağı bazı işlemler için kanunda öngörülen süreler “düzenleyici süre” niteliğindedir. İcra müdürü bu süreleri aşsa dahi işlem geçerli olacaktır ancak bu sürelerin gelişigüzel geciktirilmesi de mümkün değildir.

İCRA DAİRESİNİN YETKİLERİ

- İcra dairesi, **her daire ve makam ile doğrudan doğruya yazışabilir**. İlgililer de icra dairesinin taleplerini geciktirmeksizin yerine getirmek zorundadır.
- İcra müdürü **zor kullanma yetkisine** sahiptir. Bu konuda kolluk güçleri ve köy muhtarlarına emir verebilir.
- İcra dairesi, yetki çevresi dışında yapılması gereken işlemler (haciz ve satış gibi) için başka yer icra dairelerini **istinabe** eder.

⁸ “Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi yukardaki maddelerde gösterilmeyen başka nevi malların satılması lazım gelirse icra memuru satışın nasıl yapılacağını icra mahkemesinden sorar.” İİK m.121/1

İCRA DAİRESİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

OLUMLU YÜKÜMLÜLÜKLER

➤ DOSYA VE TUTANAK DÜZENLEMEK

İcra takipleri için dosya açılır. İcra dairesi, takip talebini esas kaydına geçirerek her bir icra dosyasına esas numarası verir.⁹

İcra daireleri, yaptıkları işlemlerle kedilerine yapılan talep ve beyanlar hakkında bir tutanak düzenler. (Fiziki olarak düzenlenen belge ve kararlar da yetkili kişilerce elektronik imza ile imzalanarak UYAP'a aktarılır.) İcra dairesinde verilen kararlar da gerekçeli olarak tutanağa yazılır. Sözlü olarak yapılan talep, itiraz ve beyanların da ilgilisi ve icra müdürü (veya yardımcısı veya kâtabi) tarafından imzalanması gerekir, aksi halde tutanak geçersizdir.

İcra dairesinin **tutanakları alenidir**. Özel ve güncel bir hukuki yararı olan her ilgili bu tutanakları görebilir, örneğini alabilir, icra dairesinden bilgi isteyebilirler. Avukatlar da vekaletname göstermeden dosya inceleyebilir, vekalet ibrazı ile örnek de alabilirler.

İcra tutanakları, **aksi ispat edilene kadar geçerlidir**.¹⁰

➤ ÖDEMELERİ KABUL, PARA VE DEĞERLİ EŞYANIN TEVDİ EDİLMESİ

Hacizli bir malın doğrudan alacaklıya verilmesi söz konusu olamaz, paraya çevrilmesi gerekir ve alacaklı bu şekilde alacağına kavuşur. Para, banknot, altın, gümüş, hamiline yazılı senet, bono vs. ciro edilebilen senetler ve başkaca kıymetli şeyler haczedildiğinde bunlar borçlunun elinde bırakılamayacağı gibi bir yedimeine de teslim edilemez, icra dairesi bu şeyleri kendisi saklamalıdır. (İİK m.88/1)

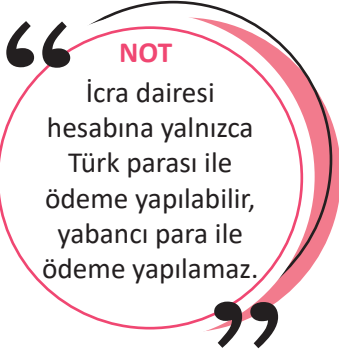
İcra dairesine yapılacak her türlü nakdi ödeme Adalet Bakanlığı tarafından uygun görülen bankalarda ilgili daire adına açılan hesaba yapılır.

- Ödeme borçlu tarafından da üçüncü bir kişi tarafından da yapılabilir.
- Borçlu veya üçüncü kişi tarafından kısmi ödeme yapılabilir.
- Borçlu, icra dairesine yatırılan miktar kadar borcundan kurtulur. (Ödemenin kayıtsız şartsız yapılması halinde!)
- İcra dairesi banka hesabına sadece takip konusu yapılan alacaklar için ödeme yapılabilir. Bunların dışında ödeme yapılmaz, icra dairesi takip alacağı dışındaki bir ödemeyi kabul edemez.
- İcra dairesi hesabına yalnızca Türk parası ile ödeme yapılabilir, yabancı para ile ödeme yapılamaz.
- İcra dairesi, ödemeyi yapan borçlu veya üçüncü kişinin tek taraflı talebi ile o parayı geri veremez.

⁹ Esas numarası takibin yapıldığı yıl ile dosya sıra numarasından oluşur. Örneğin 2023/45 Esas. Bir icra işine ait bütün tutanak ve belgeler bu dosyaya konulur.

¹⁰ İcra tutanaklarının aksini ispat etmek kural olarak özel bir şekle tabi değildir ancak icra tutanağı, değeri (2022 yılı için 6.640 TL) aşan bir işlemi belgelendiriyorsa (borçlunun imzasıyla borç ikrar edilmişse) tutanağın aksini ispat etmek ancak senet ile mümkündür. HMK m.200-201.

- **İcra dairesi hesabına paranın yatırılmasını takip eden 3 İŞ GÜNÜ sonuna kadar** icra dairesinin bankaya yapacağı talimatla para o takip dosyasının alacaklısının gösterdiği banka hesabına yatırılır. (Aksi halde hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması nedeniyle icra mahkemesine şikâyet konusu edilebilir.)
- Alacaklının aynı borçluya karşı birden fazla icra takibi varsa, borçlu ödemenin hangi takiple ilgili olduğunu bildirmemişse TBK m.101/2 ve 102 hükümleri uygulanır.
- Birden fazla alacaklı tarafından ayrı ayrı veya birlikte takip edilen borçlu, icra dairesi hesabına ödemede bulunurken, ödemenin belirli bir alacaklıyı belirterek ödeme yaparsa, icra dairesi borçlunun bu isteğine uymak zorundadır.
- Haciz sırasında, borçlu veya üçüncü kişiler tarafından yapılan ödeme nedeniyle tahsil edilen paralar, **en geç tahsilatın yapıldığı günü takip eden ilk iş günü çalışma saati sonuna kadar** banka hesabına yatırılmak üzere icra veya mahkeme kasalarında muhafaza edilir.

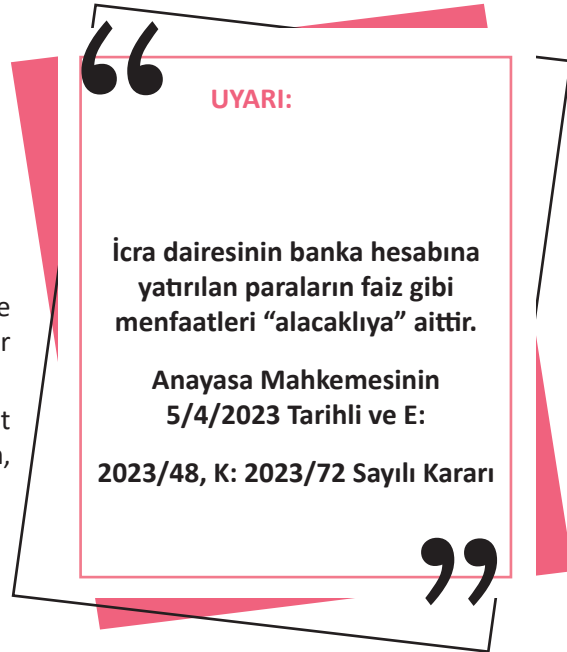
- İcra ve iflas daireleri aldıkları kıymetli evrak ve değerli şeyleri kasalarında, zorunlu hâllerde ise kiralanacak banka kasalarında muhafaza ederler. Burada malı sahibine karşı saklayan (müstevda) durumunda olan icra dairesi yani Devlettir. .

OLUMSUZ YÜKÜMLÜLÜKLER

- KENDİLERİ VE YAKINLARI İÇİN İŞ GÖRME YASAĞI

İcra müdür ve müstahdemleri¹¹

- Kendilerinin
- Nişanlılarının
- Eşlerinin
- Alt ve üst soylarının
- Kardeşlerinin
- Amca ve yeğen gibi üçüncü derece dahil olmak üzere bu dereceye kadar olan kan veya kayın hısımlarının
- Kanuni mümessili veya vekili yahut müstahdemi bulunduğu bir şahsın, menfaati olan işleri göremezler.

¹¹ Müstahdem tabiri tüm icra dairesi görevlilerini kapsar.

Bu kişiler örnekleme değildir, sınırlıdır. Yasağa tabi olan bu işler, bu kişilerin alacaklı veya borçlu olarak taraf oldukları icra ve iflas takipleridir. Ayrıca bu kişiler örneğin hacizli bir malda istihkak iddia eden ya da hacizli bir malda rehin, irtifak gibi bir hak sahibiyse icra müdürü, bu kişilerin menfaati söz konusu olduğu andan itibaren, bu takibe ait işleri göremez. Böyle bir durumda icra müdürü hemen icra mahkemesine bildirmek zorundadır. İcra mahkemesi de talebi yerinde görürse bu işi o yerdeki başka bir müdüre, o yerde başka bir müdür yoksa müdür yardımcısına, o da yoksa icra katiplerinden birisine verir.

GÖZDEN KAÇIRMA

İcra müdürü bu yasağa rağmen iş yaparsa, işlem kendiliğinden geçersiz sayılmaz! Yasağa aykırı olarak yapılan işlem (öğrenilmesinden itibaren 7 günlük hak düşürücü süre içinde) şikâyet üzerine icra mahkemesince iptal edilir. Süresinde şikâyet edilmezse işlem geçerli kabul edilir.

DİKKAT:

İİK m.10'un konusu icra müdür ve müstahdemlerinin iş görme yasağıdır. İİK'da ayrıca icra müdürünün reddetme müessesesi düzenlenmemiştir. İlgililerin zaten şikâyet hakkının varlığı yeterli görülmüştür.

DİKKAT:

İİK m.10'daki iş görme yasağı hükmü icra müdür ve müstahdemleri içindir. İcra mahkemesi hakimlerinin iş görme yasağı HMK m.34'e tabidir. İcra mahkemesi hakimlerinin reddi sebepleri ve usulü hakkında HMK m.36 vd. hükümleri uygulanır.¹³

10

➤ İCRA ORGANLARININ KENDİ KENDİLERİYLE SÖZLEŞME YAPMALARI YASAĞI

İcra organları alacaklı ve borçlu arasındaki ilişkide tarafsız olmalıdır. İcra organlarında görevli olan kişilerin kişisel ve ekonomik menfaatleri olan bir işe bakmaları bu tarafsızlığı tehlikeye sokar. Buna göre icra mahkemesi hakimleri ile icra (ve iflas) müdür ve müstahdemleri (görevlileri) takip edilmekte olan bir alacak veya satılmakta olunan bir şey hakkında kiminle olursa olsun kendileri veya başkaları hesabına sözleşme yapamazlar. Bu yasağa aykırı olarak yapılan sözleşmeler HÜKÜMSÜZDÜR.

Örneği icra müdürü, takip dosyasındaki borçluya kefil olamaz, takip konusu alacağı devralamaz, icra dairesince satılan bir malı satın alamaz. (Yargıtay'a göre birden fazla icra dairesinin bulunduğu yerde bir icra dairesi görevlileri diğer bir icra dairesinin satmakta olduğu malın arttırmasına katılamaz.) İİK m.11'de düzenlenen bu yasağa aykırı işlemler hükümsüzdür, tarafların iradesiyle dahi işlem geçerli hale gelemez. Bu işlemin geçersizliği şikâyet üzerine icra mahkemesi tarafından tespit edilir, şikâyet süreye tabi değildir.

12 Yine de İİK m.10/a'da bu konuda hüküm konulmuş olduğuna da dikkat edilmelidir: "İcra mahkemesi hâkimi reddedildiği takdirde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki hükümler uygulanır. Ret talebinde bulunan, dilekçesinde ret sebeplerini delilleri ile birlikte bildirmek zorundadır. Ret talebinin reddi hakkındaki karara karşı istinaf yoluna başvurulması, hâkimin işe bakıp karar vermesine engel değildir. Ret talebinin reddi hakkındaki kararın kaldırılması hâlinde reddedilen hâkimin verdiği karar yerine getirilmez. Bu durumda dosya, bölge adliye mahkemesince icra mahkemesinin başka bir dairesine, o yerde icra mahkemesinin başka bir dairesi yoksa en yakın icra mahkemesine gönderilir. 40 ıncı madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır."

DİKKAT:

İcra müdür ve müstahdemleri iş görme yasağına tabi bir işlem yaptıklarında işlem geçersiz sayılmaz. 7 günlük hak düşürücü süre içinde şikâyet edilmesi halinde icra mahkemesi işlemi iptal eder. Sözleşme yasağına aykırı işlemler ise geçersizdir. Süresiz şikâyet edilmeleri halinde icra mahkemesi kararıyla geçersizlik tespit edilir. Ayrıca İİK m.11'deki sözleşme yasağında icra mahkemesi hakimlerinin de belirtilmiş olduğuna dikkat ediniz.

İCRA DAİRESİ GÖREVLİLERİNİN SORUMLULUĞU

- ✓ İcra (ve iflas dairesi) görevlilerinin kusurlu hareketlerinden doğan zararlar nedeniyle açılacak tazminat davaları **idareye (Devlete) karşı adli yargı mahkemelerinde** açılır.
- ✓ **Görevli mahkeme** genel mahkemedir, değer ve tutarına bakılmaksızın **Asliye Hukuk Mahkemesinde** HMK m.2. **Yetkili mahkeme ise** işlemin yapıldığı yer, zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin olduğu yer, zarar görenin yerleşim yeri veya davalı idarenin bulunduğu yer yani Ankara mahkemeleridir.
- ✓ İcra müdürüne (görevlisine) karşı doğrudan tazminat davası açılmaz. Memurun hukuka aykırı hareketi nedeniyle **birinci dereceden devlet sorumludur!** Ancak bu sorumluluk **"görev"** dolayısıyla ortaya çıkmalıdır! Devlet, kusuru nedeniyle memura rücu hakkına sahiptir.
- ✓ Dava, (zararı ve zararı doğuran işlemi) öğrenme anından itibaren 1 yıl, her halükârda 10 yıl içinde açılmalıdır! (İİK m.7)

“

UYARI:

İcra (ve iflas) Dairesinden farklı olarak iflas idaresi ve konkordato komiseri ise kusurları ile meydana getirdikleri zararlardan şahsen ve birinci dereceden sorumludurlar.

”

GÖZDEN KAÇIRMA

İcra dairesine tevdi veya bu dairece tahsil olunan veya muhafaza altına alınan paraların, memur tarafından **zimmete** geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, **ceza takibati sonucu beklenmeden ve bu konuda bir hükme gerek olmadan** HAZİNE tarafından icra vizesine yatırılır. İİK m.6

İcra ve iflas dairesi görevlilerinin kusurlu hareketlerinin suç oluşturması halinde ilgili görevliye ceza kovuşturması yapılır. Bu görevliler ayrıca Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin cezalarına ilişkin hükümlerine de tabidirler.

İCRA MAHKEMESİ

İcra mahkemesi, icra işlerinde özel görevli bir mahkeme olarak kurulmuştur. Her **asliye mahkemesinin yargı çevresinde** icra mahkemesi bulunur. **Tek hakimli** bir mahkemedir.

İş yoğunluğu olan yerlerde Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun olumlu görüşü ile Adalet Bakanlığı tarafından İcra Mahkemesinin numaralandırılarak birden fazla dairesi kurulabilir. İcra mahkemeleri arasındaki iş dağılımı HSK tarafından belirlenir. İcra Mahkemesi bulunmayan yerde o yer asliye hukuk mahkemesi, icra mahkemesinin görevlerini yapar.

DİKKAT:

İcra mahkemesi, icra dairesinin işlemlerinin kanuna uygunluğunu denetlemek ve kanunla kendisine verilen görevleri yerine getirmek için kurulmuştur. İcra dairesinin işlemlerine karşı şikâyet ve itirazları incelemek ve icra daireleri başkanlığının kurulmadığı yerlerde kendisine bağlanan icra dairelerini denetim ve gözetim altında tutmak temel görevidir.

İCRA MAHKEMESİNİN BAŞLICA GÖREVLERİ

(İcra mahkemesinin gerek icra hukuku bağlamında gerek iflas hukuku bağlamında pek çok görevi vardır. Burada belli başlılarını sayacağız, ilerleyen konularda her bir görevinin detaylarına girilecektir.)

- İcra ve iflas dairelerinin işlemlerine ilişkin şikâyetleri kural olarak icra mahkemesi inceler.
- Takibe yapılan itirazın geçici kaldırılması ve itirazın kesin kaldırılması taleplerini karara bağlar.
- Gecikmiş itiraz başvurusunu inceler.
- Hacizde ve iflasta sıra cetveline karşı şikâyetleri inceler.
- Hacizde istihkak davasına bakmak.
- İflasta, mal masanın elindeyse üçüncü kişilerin açacakları istihkak davasına bakmak. (İflas idaresinin üçüncü kişilere karşı açacağı istihkak davasında genel mahkeme görevlidir).
- İstihkak davasına karşılık dava olarak açılan tasarrufun iptali davasına bakmak.
- Depo ve garajda veya yediemin olarak haczedilen malın kendisine bırakılmış olduğu üçüncü kişilerde saklanıp da hukuken artık muhafazasına gerek kalmayan malın, icra dairesince ilgililere re'sen verilen uygun süre içinde geri alınmaması durumunda taşınır mal satışlarına ilişkin hükümler uyarınca satışına karar vermek ve bu konuda ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözmek.
- İİK m.89 ihbarnamesine göre gerçeğe aykırı beyanda bulunan üçüncü kişi hakkında açılan tazminat davasına bakmak.
- Takibe başladıktan sonra borçlu tarafından yapılan teminat karşılığında ihtiyati haczin kaldırılması talebini incelemek.
- İhalenin feshi taleplerini karara bağlamak. *(NOT: Ortaklığın giderilmesi suretiyle yapılan satışlarda ihalenin feshi talepleri, ortaklığın giderilmesine karar vermiş olan sulh hukuk mahkemesinde karara bağlanır.)*
- İlamsız icrada takibin iptali ve talikine karar vermek.
- İlamlı icrada icranın geri bırakılmasına karar vermek.
- Kesinleşmeden takibe konulan ilamlarda, icranın durdurulmasına karar vermek.
- Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda şikâyet ve itirazları incelenmek.
- İflas idaresi üyelerini seçmek.
- İcra iflas suçları hakkında (büyük kısmı) ceza mahkemesi gibi karar vermek. Hapis, adli para cezası, disiplin hapsi, tazyik hapsi gibi cezaları verebilir.
- Müflisin, yeni mal edinmediğine ilişkin itirazları incelemek.
- İpotek alacaklısı gaip ise veya alacağı almaktan kaçınıyorsa ipotek kaydının terkinine karar vermek.

- 7343 sayılı K. ile yapılan değişiklik sonucu icra daireleri başkanlığı kurulmayan yerlerde kendisine bağlı icra dairesini denetim ve gözetim görevine de sahiptir. Bir yerde icra daireleri başkanlığı varsa icra dairelerinin denetim ve gözetimi başkanlığın görevidir.

DİKKAT:

İcra mahkemesi, icra ve iflas suçları hakkında karar verirken ceza mahkemesi gibi hareket eder.

DİKKAT:

İcra mahkemesinde **BASİT YARGILAMA USULÜ** uygulanır. İİK'da açıkça düzenlenen konularda İİK, hakkında hüküm olmayan hallerde uygun düştüğü ölçüde HMK uygulanır.

DİKKAT:

İcra mahkemesinin görevine giren işler **İVEDİ (ACELE) İŞLERDEN SAYILIR**. İcra mahkemeleri için **ADLİ TATİL HÜKÜMLERİ UYGULANMAZ**.

UYARI:

**İCRA MAHKEMESİ
KARARLARI
"MADDİ
ANLAMDA" KESİN
HÜKÜM TEŞKİL
ETMEZ!**

İcra mahkemesinin görevleri arasında yer alan ve alacağın esasına ilişkin olan görevlerinden birisi olan "itirazın geçici/kesin kaldırılması" konusunda icra mahkemesi söz konusu takip bakımından bir karar verir. Bu kararı verirken icra mahkemesi, diğer mahkemeler gibi 6100 sayılı HMK'da belirtilen bazı delilleri (bilirkişi, tanık, yemin) dikkate alamaz. İcra işlerinin ihtiyaç duyduğu hızlı hareket etme özellikleri bakımından elinde kanunda belirtilen bazı delilleri olan (Örneğin İİK.m.68) tarafa üstünlük tanınır. Bu nedenle icra mahkemesi yargılaması sonucu haklı çıkan tarafın ve haksız çıkan tarafın karşılaştıkları sonuç "maddi anlamda" kesin hüküm (HMK m.303¹³) teşkil etmez.¹⁴

Bir mahkemenin kararının maddi anlamda kesin olmasının önemli sonucu taraflar arasında o konunun tekrar dava konusu

yapılamamasıdır. İcra Mahkemesinin söz konusu kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceği için ayrıca genel mahkemede dava açma imkânı olacaktır. Örneğin, icra mahkemesi "itirazın kesin kaldırılmasına" karar verdiğinde borçlunun yine de genel mahkemede menfi tespit davası açma imkânı olacaktır veya icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması talebinin reddine karar verdiğinde alacaklının genel mahkemede itirazın iptali davası açma imkânı olacaktır.

Bir mahkemenin kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesinin sakıncalarını gidermek için "yargılamanın yenilenmesi" müessesesi mevcuttur. İcra mahkemesi mevzu bahis kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğine göre yargılamanın yenilenmesi müessesesine de gerek yoktur, zira konu genel mahkemeye taşınabilmektedir. Elbette ki ancak genel mahkeme kararı sonrası yargılamanın yenilenmesi gündeme gelebilecektir.

13 "Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir." HMK m.303/1

14 Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz, Hanağası; İcra ve İflas Hukuku, 2022, Yetki yayınları, s. 76.

DİKKAT:

İcra mahkemesi kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi kuralının istisnaları da vardır.

- İcra mahkemesinin **istihkak davasında** vereceği karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder.
- İcra mahkemesinin **ihalenin feshi talebi hakkında verilen** kararı kesin hüküm teşkil eder.

Bu yargılamalarda her türlü delil de (tanık, yemin gibi) dikkate alınmaktadır. Bu yargılamaların sonucunda verilen karardan sonra ayrıca genel mahkemede dava açılmaz. Ayrıca bu kararlar bakımından yargılamanın yenilenmesi yolu da açık olacaktır.

İCRA MAHKEMESİ KARARLARINA KARŞI KANUN YOLLARI

İcra mahkemesi kararlarına karşı kanun yolları kural olarak açıktır. Ancak İİK bu kanun yolları bakımından bazı özel hükümler öngörmüştür. (İİK m.353-354; 363-366)

İCRA MAHKEMESİNİN HUKUKA İLİŞKİN KARARLARINA KARŞI KANUN YOLLARI¹⁵**➤ İSTİNAF**

İcra mahkemesi kararlarına karşı kural olarak istinaf yolu açıktır. İstisna olarak istinaf yoluna başvurulamayacak kararlar m.363'te sayılmıştır.

14

İcra mahkemesinin şu kararlarına karşı istinaf yolu kapalıdır.

- Taşınır ve taşınmaz malların haczi ile ilgili 85. Maddenin uygulanma biçimi.
- İcra dairesi tarafından hesaplanan vekalet ücreti.
- Haciz tutanağı düzenlenirken hazır bulunmayanlara gönderilen davetiyeyle ilgili 103.maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyenin içeriği.
- Yediemin ücreti ve yedieminin değiştirilmesi.
- Hacizli taşınır malların muhafaza şekli.
- Kıymet takdirine ilişkin şikâyet.
- İhaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı.
- Satışın durdurulması.
- Satış ilanının iptali.
- Süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi.
- İhtiyati hacizde borçlu tarafından gösterilecek teminatla ilgili 263.maddenin uygulanma biçimi.
- İflas idaresinin oluşturulması.
- İflas idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine icra mahkemesinin verdiği kararlar.
- İflas idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası.
- 36.maddeye göre icranın geri bırakılması hakkındaki kararlar.

¹⁵ 20 Temmuz 2016'dan itibaren verilen icra mahkemesi kararlarına karşı gidilecek olan olağan kanun yolları istinaf ve temyizdir. İstinaf sistemine geçilmesiyle karar düzeltme yolu ortadan kaldırılmıştır. İcra mahkemesinin 20 Temmuz 2016'dan önce verdiği kararlar bakımından, bunlar kesinleşinceye kadar, İİK'nın 5311 s. K. ile yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltme hükümleri uygulanmaya devam edilir.

Bu sayıların dışında icra mahkemesi kararlarına karşı istinafa başvurulabilmesi için kanunda belirtilen **parasal sınırın da geçilmesi gerekir.**

İstinaf yoluna başvurusu süresi **icra mahkemesi kararının tebliğinden itibaren 2 haftadır. (8. yargı paketi değişikliği 2024)**

İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması, **satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz.**

İstinaf incelemesi HMK'na göre yapılır ve 15 gün içinde karara bağlanır.

DİKKAT:

İcra mahkemesinin İİK m.363'te belirtilen kararlarına ve belirtilen parasal sınırı geçmeyen kararlarına istinaf yolu kapalıdır.

➤ TEMYİZ

İcra mahkemesinin verdiği karara karşı başvuru Bölge Adliye Mahkemesinin istinaf incelemesi sonucu verdiği nihai kararlara karşı **tebliğden itibaren 2 hafta içinde** temyiz yoluna başvurulabilir. Ancak verilen kararın miktar ve değerinin kanunda belirtilen **parasal sınırı geçmesi gerekir.**

Temyiz yoluna başvurulması, **satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz.**

Temyiz incelemesi HMK'na göre yapılır ve 15 gün içinde karara bağlanır.

Yargıtay'ın icra ve iflas işlerine bakan hukuk dairesinin verdiği kararlara karşı genel hükümlere göre direnme kararı verilebilir. Direnme kararı, Hukuk Genel Kurulunda acele işlerden sayılır.

Yargıtay'ın bozma kararı veya istinaf mahkemesinin kaldırma, düzelterek veya yeniden esas hakkında vereceği kararları üzerine, icranın iadesi hükmü (İİK m.40) kıyas yoluyla uygulanır.

İCRA MAHKEMESİNİN İCRA SUÇ VE CEZALARI KONUSUNDAKİ KARARLARINA KARŞI KANUN YOLLARI

İcra mahkemesinin verdiği **tazyik ve disiplin hapsi kararlarına** karşı kararın **tebliğinden itibaren 2 hafta içinde itiraz edilebilir.** Mahkeme, itirazı incelemesi için o dosyayı o yerde bulunan diğer icra mahkemesine, o yerde başka icra mahkemesi yoksa asliye ceza mahkemesine, her iki mahkemenin hâkimi aynı ise en yakın asliye ceza mahkemesine gönderir. İtiraz üzerine bu mahkemece verilen karar kesindir.

İcra mahkemesinin tazyik ve disiplin hapsi dışındaki İİK on altınca bapta düzenlenen suçlardan dolayı verdiği kararlara karşı ise Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanır.

YARDIMCI İCRA ORGANLARI

Burada belirtilecek organların asli işleri icra ve iflas işleri değildir, ancak icra ve iflas işlerinde kendilerine verilen görevleri de yerine getirirler.

GENEL MAHKEMELER ve İCRA MAHKEMESİ DIŞINDAKİ DİĞER ÖZEL GÖREVLİ MAHKEMELER

İcra ve iflas hukukunda genel mahkemelerin başlıca görevleri:

- İtirazın iptali davası
- Borçtan kurtulma davası
- Menfi tespit davası
- İstirdat (geri alma) davası
- Sıra cetveline itiraz davası
- Tasarrufun iptali davası
- İflasta mal üçüncü kişinin elindeyse açılacak olan istihkak davası
- İhtiyati haciz kararı verilmesi

Öte tarafında Asliye Ticaret Mahkemesi'nin iflas hukuku bakımından oldukça çok görevi vardır. İflas davası, iflasın kaldırılması, iflasın kapanması vs.

SAVCILAR VE ADALET MÜFETTİŞLERİ

İcra daireleri, Cumhuriyet saçlarının devamlı denetimi altında olup, bunlar tarafından yılda en az bir defa denetime tabi tutulurlar. Savcıların elbette icra ve iflas suçlarında da yetkileri vardır. Adalet müfettişler de icra dairelerini devamlı olarak denetler.

16

ŞİKÂyet

Şikâyet, icra ve iflas organlarının (özellikle icra ve iflas dairelerinin) kanuna aykırı olan veya olaya uygun düşmeyen işlemlerinin iptali veya düzeltilmesi veya hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz yere sürüncemede bırakılması halinde bu hakkın yerine getirilmesi için başvurulacak bir hukuksal çaredir.

“

NOT

Şikâyet, icra ve iflas hukukunun düzenlediği kendine özgü bir başvuru yoludur. **Dava değildir, itiraz değildir.** İcra ve iflas organlarının işlemlerine karşı ilgilinin menfaatlerini korumak için başvurabildiği bir hukuksal çaredir.

”

ŞİKÂyetİN KONUSU

İcra ve iflas organlarının yaptıkları işlemler şikâyetin konusunu oluşturur. Ancak sadece yapılan işlemler anlaşılmalı, yapılması gerekirken yapılmayan işlemler de sebepsiz yere sürüncemede bırakılan işlemler de icra ve iflas organlarının somut bir sorun karşısındaki davranış biçimi de genel olarak şikâyetin konusudur. (İcra müdürünün somut bir sorun karşısında sadece görüş bildirmesi, şikâyeteye konu olmaz).¹⁶

16 Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz, Hanağası; İcra ve İflas Hukuku, 2022, Yetki yayınları, s. 89.

İŞLEMLERİ NEDENİYLE ŞİKÂyet EDİLEBİLECEK İCRA VE İFLAS ORGANLARI

Şikâyet konusu işlemi yapan organlar kural olarak icra ve iflas daireleridir. Ancak diğer organların da şikâyet edilebilirliği kanunda açıkça düzenlenmiştir.

• İcra dairesi • İflas dairesi • Birinci alacaklılar toplantısı • İflas bürosu • İflas idaresi • İkinci alacaklılar toplantısı	Bu organların işlemlerine karşı şikâyetler kural olarak İCRA MAHKEMESİ'NE yapılır. İstisna: Kambyo senetlerine mahsus iflas yolu takibinde şikâyetler icra dairesine yapılır ama inceleme yapacak ve karar verecek olan organ Asliye Ticaret Mahkemesi'dir.
• Konkordato komiseri	Bu organ işlemlerine karşı şikâyetler ASLİYE TİCARET MAHKEMESİNE yapılır.

DİKKAT:

Malvarlığının terki suretiyle konkordatonun görevlilerinden birisi olan **konkordato tasfiye memurlarının** işlemlerine karşı şikâyet değil "itiraz" yapılır, itiraz için başvuru organ da konkordato alacaklılar kuruludur. Alacaklılar kurulunun verdiği karara karşı ise şikâyet yolu açıktır.

ŞİKÂyet SEBEPLERİ

Şikâyet, icra ve iflas organlarının icra ve iflas hukuku ile ilgili hükümleri yanlış uygulamaları veya hiç uygulamamaları hallerinde gündeme gelir. Yani, şikâyet **maddi hukuka değil takip hukukuna ilişkin hükümlere aykırılıklar** halinde gündeme gelir.

İİK m.16'da genel şikâyet sebepleri dört grupta toplanmıştır.

- İşlemin kanuna aykırı olması,
- İşlemin olaya uygun düşmemesi,
- Hakkın yerine getirilmemesi,
- Hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması.
- Bunlara ek olarak kanunda ayrıca belirtilmemekle birlikte kamu düzenine aykırılıkların da şikâyet tabi olduğu doktrin ve Yargıtay tarafından kabul edilmektedir ve ilke olarak uygulamada yerleşmiştir.

1. İŞLEMİN KANUNA AYKIRI OLMASI

Kanun hükmünün hiç uygulanmaması veya yanlış uygulanması halleridir. Burada kanundan kasıt sadece İİK değil, diğer kanun, tüzük ve yönetmelikler dahil geniş anlaşılmalıdır. Kanuna aykırılık genel bir şikâyet sebebidir, diğer haller kanuna aykırılığın özel bazı halleri olarak görülebilir.¹⁷

Örnekler:

- İcra dairesinin ilan yapmadan hacizli malı satması.
- İcra müdürünün iş görme yasağına giren kişilerden birisinin (nişanlısı, eşi, altsoyu gibi) icra takibine bakması.
- Evcil hayvanın haczedilmesi.

¹⁷ Kuru, Prof. Dr. Baki, istinaf sistemine göre yazılmış icra ve iflas hukuku, 2016, Legal, s.64.

İşlemin kanuna aykırı olması nedeniyle şikâyet süresi kural olarak şikâyet sebebinin öğrenildiği tarihten itibaren 7 günlük hak düşürücü süredir.

2. İŞLEMİN OLAYA (HADİSEYE) UYGUN DÜŞMEMESİ

Kanunun icra müdürüne takdir yetkisi tanıdığı hallerde icra müdürünün bu takdir yetkisini somut olayda ve işlemde doğru kullanılmaması bir şikâyet sebebidir. İcra müdürünün takdir yetkisi kanunda açıkça belirtilebileceği gibi kanun hükmünün yazılışından veya amacından da anlaşılabilir.

Örnekler:

- Ücret haczinde icra müdürünün borçlu ve ailesinin geçimi için gerekli olan miktarı hakkaniyetli davranmayıp az takdir etmesi.
- Memur maaşının en az ¼'inin haczedilebileceğinden hareketle icra müdürünün borçluya çok az para kalacak şekilde maaşın büyük miktarına haciz koyması.
- Değerli bir taşınmazın satış ilanının gazete ile yapılmaması.¹⁸

İşlemin olaya uygun olmaması nedeniyle şikâyet süresi kural olarak şikâyet sebebinin öğrenildiği tarihten itibaren **7 günlük** hak düşürücü süredir.

3. BİR HAKKIN YERİNE GETİRİLMEMESİ

İcra müdürünün, görevine giren bir işi yapmayı “reddetmesi” halinde, bir hakkın yerine getirilmemesi (İİK m.16/2) söz konusu olur.

Örnekler:

- Alacaklının elinde senet olmadığı gerekçesiyle icra müdürünün genel haciz yoluyla takip talebini almaması.
- İcra müdürünün, takip talebini yetkisiz icra dairesi olduğu gerekçesiyle reddetmesi.
- İhale için bütün şartlar tamam olmasına rağmen en çok arttırana ihaleyi yapmaması.

Hakkın yerine getirilmemesi nedeniyle şikâyet, **süreye tabi değildir**.

“

UYARI:

İcra ve iflas organı tarafından bir işlem “yapılmışsa”, artık hakkın yerine getirilmemesi değil, kanuna aykırı işlem yapılması veya olaya uygun düşmeyen işlem yapılması nedeniyle şikâyet söz konusudur. Hakkın yerine getirilmemesi nedeniyle şikâyet icra ve iflas organı işlemi yapmayı reddeder, işlemi yapmaz.

”

4. BİR HAKKIN SEBEPSİZ YERE SÜRÜNCEMEDE BIRAKILMASI

İcra müdürünün yapmak zorunda olduğu bir işlemi kanunda öngörülen süre içerisinde veya uygun süre içerisinde haklı bir neden olmadan yapmaması halinde bir hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılması söz konusu olur.

18 İİK m. 126/1'deki atıfla, 114/3: “İlanın şekli ve gazete ile yapılıp yapılmayacağı icra dairesince alakadarların menfaatlerine en muvafık geleni nazarı dikkate alınarak tayin olunur.”

Örnekler:

- Haciz talebi üzerine icra müdürünün kanunda belirtilen 3 gün içinde (haklı bir neden olmadan) borçluya ödeme emri tebliği yapmaması.
- Haciz talebine rağmen 3 gün içinde hacze başlanmamış olması.
- İcra dairesinin banka hesabına yatan paranın alacaklının hesabına aktarılması için 3 iş günü içinde talimatın verilmemesi.

Bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması nedeniyle şikâyet, **süreye tabi değildir.**

“

UYARI:

Bir hakkın yerine getirilmemesinde icra müdürünün işlemi yapmayı reddetmesi söz konusu iken burada reddetme durumu yoktur, sebepsiz sürüncemede bırakma hali vardır. Ayrıca hakkın yerine getirilmemesinde icra müdürüne kanunda öngörülmüş bir süre yoktur, bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması genellikle işlemin süresi içinde yapılmaması şeklinde karşı-mıza çıkmaktadır.

”

5. KAMU DÜZENİNE AYKIRILIKLAR

Bu şikâyet sebebi kanunda yazılı değildir fakat doktrinde ve Yargıtay nezdinde bu ilke uygulamada yerleşmiştir. Tarafların, üçüncü kişilerin ve kamunun yararını korumak için konulmuş olan emredici hükümleri ihlal ederek yapılan işlemler kamu düzenine aykırı kabul edilir. **Bu işlemlerin yaptırımı genellikle “hükümsüzlük” şeklindedir.**

Örnekler:

- Devlet (ve diğer kamu tüzel kişilerinin) mallarının haczedilmesi.
- Köy orta malının haczedilmesi.
- İlâm veya ilâm niteliğinde olmayan bir belge ile başlatılan ilâmlı icra takibi nedeniyle borçluya icra emri gönderilmesi.
- Borçluya ödeme emri gönderilmeden mallarının haczedilmesi.
- Borçlunun süresinde itirazı ile icra takibi durduğu halde icra müdürünün takibe devam ederek borçlunun mallarını haczetmesi.
- Borçlunun giyecek gibi lüzumlu eşyasının haczedilmesi.
- İcra müdürünün icra mahkemesi yerine geçerek istihkak iddiasını bizzat karara bağlaması.
- Sadece aylık kira alacağını tespit niteliğindeki sulh hukuk mahkemesi kararına dayanarak (edaya ilişkin hüküm içermemesine rağmen) borçluya icra emri tebliği yapılması.
- İlâm hükmü kesinleşmeden yerine getirilmesi.
- İcra müdürünün artırmaya katılarak ihaleyi kendi adına yaptırması.
- Yabancı para birimi ile takip başlatılması
- Önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılması kuralının ihlal edilerek genel haciz yoluyla takip başlatılması
- Takip ehliyeti olmayan bir kişiye karşı takip yapılması vb.

Kamu düzenine aykırılık nedeniyle şikâyetler süreye tabi değildir. Ancak şikâyetin süresiz olması istisna bir durumdur, aslolan şikâyetin süreye tabi olmasıdır.¹⁹

19 Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz, Hanağası; İcra ve İflas Hukuku, 2022, Yetki yayınları, s. 96. “Çünkü icra işlemleri birbirine eklenerek yapılmaktadır. Bir işlemin takibin herhangi bir aşamasında iptali, ondan önceki diğer işlemleri de geçersiz veya gereksiz kılabilceği için, ilgililerin işlemde haberdar oldukları tarihten itibaren yedi gün içinde işleme karşı şikâyet yoluna başvurmaları gerekir. Süresiz şikâyet halinde şikâyet konusu işlem, takip süresince kesinleşmemekte ve her aşamada iptal edilme riskini taşımaktadır.”

ŞİKÂyetİN TARAF LARI

Şikâyet bir dava olmadığı için davacı ve davalı terimleri yerine “şikâyet eden” ve “şikâyet olunan (veya karşı taraf)”²⁰ ifadeleri kullanılır. İcra ve iflas organının işleminden zarar gördüğünü düşünen her ilgili şikâyet başvurusunda bulunabilir. Bu kişilerin başında alacaklı, borçlu ve bunların halefleri gelir. Üçüncü kişilerin de şikâyet hakları vardır: İstihkak iddiasında bulunanlar, açık arttırmaya katılıp pey ileri sürmüş üçüncü kişiler, rehin sahibi üçüncü kişiler, kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilen üçüncü kişiler gibi. Borçlunun ve ailesinin geçinmesi için haczedilmezliği kabul edilen mal ve hakların haczinde borçlunun aile bireylerine de şikâyet hakkı tanınabilmektedir.

Yani, şikâyet hakkı, şikâyet konusu işlemin iptal ettirilmesinde, düzeltilmesinde veya hükümsüzlüğünde **hukuk en korunmaya değ er yararı olan alacaklı, borçlu ve üçüncü kiş ilere** aittir.

DİKKAT:

Şikâyet konusu işlemi yapan icra ve iflas organının kendi işlemi aleyhine şikâyet yoluna başvurma hakkı yoktur. Yargıtay’ın görüşüne göre İcra müdürü yapmış olduğu işlemin yanlış olduğunu sonradan anlasa da icra mahkemesinde bir karar verilmeden icra müdürü işlemini değiştiremez.

ŞİKÂyetİN SÜRESİ

Şikâyet süresi, şikâyet konusu işlemin öğrenildiği andan itibaren **kural olarak 7 gündür**. Bu süre hak düşürücü niteliktedir. Bu süre geçtikten sonra yapılan şikâyetler geçersizdir.

20 İcra mahkemesi ilgilinin şikâyet konusu işlemi daha önce öğrenip öğrenmediğini resen araştıramaz. Süresi geçtikten sonra yapılan şikâyet dinlenmez, talep usulden reddedilir ve icra dairesinin yaptığı işlem kesinleşir.

Şikâyet konusu işlem ilgiliye tebliğ edilmişse şikâyet süresi tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar. Şikâyet konusu işlem ilgiliye tebliğ edilmemişse, şikâyet edenin öğrenme tarihi olarak bildirdiği tarih esas alınır. Ancak karşı tarafın, şikâyet edenin o işlemi daha önce öğrendiğini ispat etme imkânı vardır.

İstisna olarak şikâyetin “süresiz” olduğu haller

- Bir hakkın yerine getirilmemesi.
- Bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması.
- Kamu düzenine aykırılıklar.

ŞİKÂyet USULÜ

İcra mahkemesi, icra müdürünün yaptığı işlemin doğru olup olmadığını re’sen inceleyemez, ancak ilgililerin şikâyeti üzerine icra müdürünün işleminin (icra ve iflas organlarının işleminin) doğru olup olmadığını inceler ve karara bağlar.

²⁰ Şikâyet bir dava olmadığı için, şikâyet konusu işlem lehine olanların şikâyetinde taraf gösterilmemiş veya yanlış gösterilmiş olması, şikâyetin usul bakımından reddini gerektirmez. Yargıtay’ın görüşü ilgililerin “taraf” olarak şikâyet e dahil edilmeleri gerektiği yönündedir.